

A viszontbiztosított állományátruházás szabályozása és gyakorlata

I. Bevezetés

A biztosítási piacon egyaránt megszokott üzletviteli jelenség a viszontbiztosítás és a állományátruházás is. A kettő közötti szoros kapcsolat azon alapul, hogy az átruházás olyan biztosítási állományra is vonatkozhat, amelyet a biztosító már korábban viszontbiztosításba adott, így felmerül, hogy az átadást követően ez a kvázi biztosíték (kockázatcsökkentő technika) osztja-e az alapszerződések sorsát. Ez természetesen egyértelmű, amennyiben a felek a viszontbiztosító bevonásával kifejezetten megegyeztek erről, de más a helyzet ha az állományátruházás során erre nem tértek ki. A jogalkotó ugyanis csak különálló rendelkezéseket határoz meg, így egy felmerülő vitás kérdés megítéléséhez szükséges a jogalkalmazó döntése. A közös uniós szabályok ellenére a viszontbiztosítással fedezett biztosítási állomány átruházása az EU- és EGT-tagállamokban is nagyon eltérő, közülük csak kevesen követelik meg törvényi szinten, hogy az átruházott biztosítási állománnyal kapcsolatos viszontbiztosítási szerződéseket tovább folytassák, és néhányukban ez csak a pénzügyi felügyelet engedélyén alapul. Ehhez jön még a harmadik államok szabályozásának sokfélesége. A tanulmány célja továbbá, hogy felhívja a figyelmet a gyakorlatban felmerülő néhány problémára, illetve ezek alapján, támogatni az egységes uniós jogszabályok szükségességét ezen a területen.

A jogtudományi, de a pénzügyi kutatásokban is egyébként viszonylag ritkán találkozhatunk a viszontbiztosítással, különösen annak kapcsolatával és felmerülő járulékos szerepével az állományátruházás esetén. Ezzel kapcsolatban azonban érdemes kiemelni, hogy ez egy dinamikusan fejlődő tevékenység, a viszontbiztosítási tőkeállomány a világon több mint 500 milliárd dollár értékű.³ Szakirodalmi alulreprezentáltsága tehát nem a közgazdasági szerep alacsony hőfokát tükrözi, hanem inkább abból adódik, hogy a viszontbiztosítás a biztosítók szakmai, vállalatközi tevékenysége, ezért az állam is kevésbé szabályozza. Valamint a piac is meglehetősen koncentrált, már-már oligopol,⁴ ugyanis az előző összeg 70 %-a mindössze tíz viszontbiztosítóhoz tartozik. Közülük sokan közvetlen biztosítási tevékenységet is folytatnak. Ezért azt is fontos kiemelni, hogy a biztosítási piacon egy esetleges egyesülés közöttük nemcsak az üzleti terv végrehajtási kockázatát, hanem a partner koncentráció kockázatát is hordozná, mert jelentős átfedéshez és ebből eredő üzleti veszteséghez vezethet egy konszolidált cégcsoport számára. Emiatt az állományátruházásra már részletesebb szabályok is vonatkoznak, továbbá a versenyszabályok mellett megjelennek a fogyasztók érdekei is, ami megalapozza az állami szabályozói és felügyeleti, engedélyezési szerepvállalást.

---

¹ Habilitált egyetemi docens, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar; Nemzeti Közszerződési Egyetem, Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék

² PhD hallgató, Nemzeti Közszerződési Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

³ Carpenter, Guy: AM Best data and research. 2021. <https://www.reinsurancene.ws/dedicated-reinsurance-capacity-up-7-to-517bn-am-best>

⁴ Odínokova, Tatyana D.; Istomina, Natalia A. Transition of insurance market to oligopoly: Benefits and drawbacks. In Academy of Accounting and Financial Studies Journal, 2018, 22.3: 1-8.

Mint bármelyik pénzügyi piac, a biztosítási szektor is támogatná a laza szabályozási előírásokat és követelményeket. Egyik oldalról érvként hozható fel, hogy ez fokozná az általános nemzeti és nemzetközi biztosítási piac hatékonyságát; de másfelől megjelennek az olyan fontosabb társadalmi célok, mint például a fogyasztóvédelem, vagy az ügyfelek jóléte. Ez utóbbi érdekek érvényesülése céljával szigorú rendelkezéseket és előzetes engedélyezési eljárási szabályokat kell alkalmazni. Erre már a magyar biztosítási szakirodalom az 1930-as években is felhívta figyelmet.⁵

A tanulmány megközelítési módja elsősorban a jog és pénzügyek (*law and finance*) irányzaton alapul,⁶ a téma multidiszciplináris jellege miatt. A jogi előírások nem elhanyagolhatók, ugyanis a viszontbiztosítás is a szabályozott pénzügyi ágazatok közé tartozik, így vizsgálható, hogy a jogalkotó milyen gazdasági érdekeket vett figyelembe és határozott meg a norma megalkotása során; valamint a szabályok és a jogalkalmazói gyakorlat pénzügyi hatásai is relevánsak. A nemzetközi jogösszehasonlítás pedig Magyarország európai uniós tagsága és a viszontbiztosítási piac globális jellege miatt indokolt. Alapelveként jelentkezik, hogy az uniós egységes belső piacon érvényesül a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása; de érdemes az egyes jogintézmények esetében a hasonlóságokra vagy éppen az eltérésekre is felhívni a figyelmet.

II. Elméleti alapozás – alapfogalmak

II.1. Állományátruházás és viszontbiztosítás

Valamennyi pénzügyi piacon lehetővé teszi a jogalkotó az állományátruházást, amely valójában a részesedésátruházás egy sajátos formája. A hazai joganyagban ez a 2014. évi LXXXVIII. törvény a biztosítási tevékenységről (Bit. 118-120.§, 167. § és 256-257. §), a 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt. 17. §), továbbá a 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól (Bszt. 140-141. §) szerint lehetséges. A szabályozás közös eleme – a formai és tartalmi követelmények mellett – a Magyar Nemzeti Bank (MNB), mint felügyeleti hatóság engedélye (Felügyelet), illetve egyes nagyobb volumenű állománynál a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) engedélye is. Hiányosságként említhető azonban, hogy egyik jogszabály sem definiálja az állományt, valamint az állományátruházás fogalmát.

Legegyszerűbb megfogalmazásban az állományátruházás során egy biztosító átadja egy másik biztosító pedig átveszi részben vagy teljes mértékben a biztosítási szerződéseket, illetve az ahhoz kapcsolódó nyilvántartásokat, dokumentumokat, adatokat. Ennek alapján az állományátruházási szerződés *sui generis* jogügylet,⁷ amelyet a Bit. 118. §-a, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a Magyar Nemzeti Bank gyakorlata is megerősít. Sajátossága, hogy bár a biztosítási jogviszonynak új biztosítói alanya lesz, mégis az átadó biztosító másodlagos, visszamenőleges felelőssége egyes esetekben megmarad. Tehát annak ellenére, hogy elvileg a novációnak is megfelelnetne, szerződéses formában biztosan nem az. Fontos kiemelni, hogy az állományátruházás annyiban nem jelent teljes jogutódlást, hogy az átruházó biztosító köteles továbbkezelni az állománynak a szerződés pillanatában még élő, de

⁵ Bände György: A biztosítási állomány átruházására vonatkozó jogszabályok módosítása. In Polgári jog 1937. 35-37.

⁶ Schnyder, Gerhard; Siems, Mathias; Aguilera, Ruth V.: Twenty years of Law and Finance: time to take law seriously. In Socio-Economic Review, 2021, 19.1: 377-406.

⁷ Zavodnyik József: A biztosítóról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény kommentárja. Budapest, 2009. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. (Hivatalos Jogszabálytár CD 2009)

a felügyeleti engedély időpontjában már nem élő ügyeket (káreljárás, Pénzügyi Békéltető Testületi eljárások, fogyasztóvédelmi eljárások, peres eljárások, nemperes bírósági eljárások – pl. végrehajtás, nemperes közjegyzői eljárások, valamint hatósági adatkérési ügyeket) és tovább kezelheti a biztosítási titoknak és üzleti titoknak minősülő adatokat; megmarad a számviteli bizonylatok őrzésére vonatkozó kötelezettsége is; illetve a tranzakcióhoz kapcsolódó auditnak sem kell külön kitérnie a múltira. A szerződések jogában pedig nem feleltethető meg egyértelműen a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (Ptk.) szabályozott engedményezésnek, vagy szerződésátruházásnak sem. Az engedményezés⁸ esetében ugyanis a jogosult a kötelezettel szembeni követelését másra átruházhatja, azonban az állományátruházás ennél jóval összetettebb, nemcsak a követelésekre, hanem a teljes szerződésbeli alanypozícióra vonatkozik. Természetesen az átruházott kötelezettségek és jogosultságok alanya a továbbiakban az átvevő biztosító, de a szerződésátruházás⁹ szabályai sem elegendők, mert nem háromoldalú szerződésről van szó, hanem csak kétoldalú szerződésről, a gazdasági folyamatok ésszerű állami támogathatóságára tekintettel. Tehát annak ellenére, hogy a biztosítási szerződések szerződőire és is kihat ez a változás ők szerződésjogilag nem részei az ügyletnek. Tartalmilag megállapítható, hogy a szerződésből kilépő felet (átadó biztosító) megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek összességét a szerződésbe belépő félre (átvevő biztosító) ruházták át, de amint előbb láttuk,¹⁰ nemcsak a szerződéseket érinti az állományátadás, hanem a kapcsolódó nyilvántartásokat, dokumentumokat, adatokat is.

Érdeemes az állományátruházás Ptk-beli háttérének tekinthető szerződésátruházás törvényi szabályozását és bírói gyakorlatát részletesebben elemezni, ugyanis a 2021. év fontos mérföldkőnek tekinthető a szerződésátruházás jogintézményének hazai jogi evolúciójában és a Kúria jogformáló, jogfejlesztő tevékenysége, minőségi önmeghatározása terén egyaránt.

Alaptétel a magánjogi szabályozásban a szerződési szabadság elve, amely szerint „bárki, bárkivel, bármikor, bármilyen szerződésre léphet és a szerződés tartalmát – eltekintve az egyes jogszabályi korlátoktól – a felek maguk állapítják meg.”¹¹ Bár a Ptk. meghatározza a szerződésátruházás általános szabályait, de csak a miniszteri indokolásban (és nem a normaszövegben) szerepel, hogy a szerződésátruházás jogutódlás. Ez kiemeli, hogy a szerződésátruházás szabályozásával megteremt a Ptk. a szerződési pozíció átruházásának a lehetőségét és a feltételeit. A szerződésátruházás egy sui generis háromoldalú szerződés az eredeti jogviszony alanyai (átruházó és kötelezett) és az átvállaló között. A szerződésátruházás eredményeképp a szerződésbe belépő fél a szerződésből kilépő fél szerződési pozíciójába lép be. Mivel a szerződési pozíció nem más, mint jogok és kötelezettségek összessége, a szerződésbe belépő felet mindazok a jogok megilletik és mindazok a kötelezettségek terhelik, amelyek a szerződésből kilépő felet megillettek, illetve terheltek. A szerződésátruházás gazdasági jelentőségét az adja, hogy a jogok mellett a kötelezettségek tekintetében is tiszta helyzetet teremt: a szerződésből kilépő fél minden

---

⁸ Ptk. 6:193. § [Engedményezés] (1) A jogosult a kötelezettel szembeni követelését másra ruházhatja át. (2) Az engedményezés az engedményező és az engedményes szerződése, amellyel az engedményes az engedményező helyébe lép. (3) Az engedményezéssel az engedményesre szállnak át a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok, valamint a kamatkövetelés is.

⁹ 6:208. § [A szerződésátruházás joghatásai] (1) A szerződésből kilépő, a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél megállapodhatnak a szerződésből kilépő felet megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek összességének a szerződésbe belépő félre történő átruházásáról. (2) A szerződésbe belépő felet megilletik mindazon jogok, és terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a szerződésből kilépő felet a szerződésben maradó féllel szemben a szerződés alapján megillették és terheltek.

¹⁰ Bodzási Balázs: Az új Ptk. hatálybalépések harmadik évfordulójára. In Fontes Iuris: Az Igazságügyi Minisztérium Szakmai Folyóirata, 2017 3 (1), 9-17.

¹¹ Eörsi Gyula: Összehasonlító polgári jog (Jogtípusok, jogcsoportok és a jogfejlődés útja), Akadémia Kiadó, Budapest, 1975, 64. o

kötelemből szabadul. A szerződésbe belépő félre szállnak át a szerződésátruházást megelőzően keletkezett kötelezettségek, így a szerződésbe belépő fél lesz felelős a szerződésből kilépő fél által okozott károkért is. Ugyanakkor a Ptk. 53/C. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás esetén a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést megszüntnek, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszálló valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni.¹² A szabályozási környezet sajátossága, hogy a Ptk. és a Ptké. is azonos szintű norma, ugyanakkor utóbbi az előző hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezéseket tartalmazza. Ennek ellenére – a Ptk. indoklására is figyelemmel – a két jogszabály között ellentmondás alakult ki, és az így előállt jogbizonytalanság tükröződött a Kúria 2021. évi jogegységi döntéséig (7/2021 PJE Határozat) a témában megjelenő töredezett bírói gyakorlatban is.¹³ A jogalkotói teendőre a témában ugyan rámutatott az Alkotmánybíróság vonatkozó 22/2018. (XI. 20.) AB határozata,¹⁴ de egyúttal megerősítette a hibás irányt, mivel a vonatkozó rész alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt és bírói kezdeményezést elutasította és a részletszabályokat a Ptké.-ben rendelte elhelyezni 2019. március 31. napi határidővel: „Az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 22/C. alcímébe foglalt 53/C. §-ában nem határozta meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében szereplő jogállamiság alkotmányos alapértékéből fakadó jogbiztonság követelményének megfelelően a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletszabályait.” Ahogy Pokol Béla is rámutatott különvéleményében: az Alkotmánybíróság nem biztosított nyitott lehetőséget a jogalkotónak, hogy végig gondolja a szerződésátruházás jogintézményét.¹⁵

A Kúria 7/2021 PJE Határozatának indoklásában kitér a nemzetközi alapokra is: „sem az UNIDROIT Alapelvek, sem az Európai Szerződési Jog Alapelvei nem mondják ki azt, hogy a szerződési pozícióban bekövetkező alanycserével a szerződés megszűnne és új szerződés jönne létre. Nem alkalmaz novációs megoldást a Ptk. koncepciójában a szerződésátruházás (akkori elnevezéssel: szerződésengedményezés) körében szabályozási mintaként említett holland Polgári Törvénykönyv sem, amelynek 6:159. cikkelye szerint a szerződésátruházásra a három érintett fél által kiállított okirattal kerülhet sor. A szerződésátruházás eredményeként minden jog és kötelezettség, tehát az átruházó teljes szerződési pozíciója átszáll a szerződésbe belépő félre. Egyebekben a szerződésátruházásra a holland Ptk. a tartozásátvállalás szabályait rendeli alkalmazni.”

A Kúria döntésében külön példaként szerepel az az eset, hogy ha a pénzügyi intézet a jövőben csak vállalati hitelezéssel kíván foglalkozni, ezért a lakossági kölcsönszerződés-állományát másik pénzügyi intézetnek adja át.¹⁶ A Kúria továbbá elismeri, hogy gazdasági-

¹² 7/2021 PJE Határozat (Kúria Polgári jogegységi határozata) (a továbbiakban: KPJEH) II. 4. pontja szerint.

¹³ Itt szükséges rámutatni, hogy a mezőgazdasági haszonbérlet esetében a szerződésbe belépő fél nem válik a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél közötti korábbi, megszünt szerződés alanyává. Ezt a jogértelmezést követte a Kúria a Pkk.V.25.037/2018/2., Pkk.V.25.049/2018/3., Pkk.V.25.060/2018/3., Pkk.V.25.061/2018/3., Pkk.V.25.062/2018/2., Pkk.V.25.063/2018/2., Pkk.V.25.055/2018/3., Pkk.II.24.522/2019/2., Pkk.V.25.052/2018/3., Pkk.V.25.054/2018/3., Pkk.V.25.056/2018/3., Pkk.II.24.705/2019/2., Pkk.II.24.791/2020/2. és Pkk.II.24.624/2020/2. számú határozataiban is.

¹⁴ Az Alkotmánybíróság 22/2018. (XI. 20.) AB HATÁROZATA a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 22/C. alcímébe foglalt 53/C. §-ával összefüggő mulasztás megállapításáról (a továbbiakban: 22/2018. (XI. 20.) AB határozat)

¹⁵ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [120] bek.

¹⁶ KPJEH IV. 8. pontja.

kereskedelmi gyakorlatban rendszeresen előfordul olyan igény, miszerint a szerződő felek egyike – a szerződő partnere közreműködésével – az őt a jogviszony alapján megillető valamennyi jogosultságot és kötelezettséget, tehát a teljes szerződési pozícióját átruházza harmadik személyre úgy, hogy ennek eredményeként a korábbi szerződő fél kilép a jogviszonyból és helyére az új szerződő fél lép be, a jogviszony pedig egyebekben változatlan tartalommal fennmarad.

A Kúria döntésében egyértelművé teszi, hogy a Ptk-ban szabályozott szerződésátruházás a szerződésből kilépő felet megillető, illetve terhelő jogok és kötelezettségek összességének a szerződésbe belépő félre történő olyan átruházását jelenti, amely a jogviszony folytonosságának fennmaradása mellett a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél között jogutódlást eredményez. Ennek alapja, hogy szerződésátruházási szabályok nyelvtani, logikai, történeti és rendszertani értelmezése egyaránt azt támasztja alá, hogy a szerződési pozíció átruházása az érintett jogok és kötelezettségek vonatkozásában jogutódlást eredményez úgy, hogy a szerződést nem újítja meg, vagyis a jogviszony folytonosságát nem szakítja meg.

Az állományátruházás a biztosításokat; valamint a biztosítók, továbbá a biztosítottak és a szerződő felek jogait és kötelezettségeit a következők szerint érinti:

1. táblázat Az állományátruházás szereplői és tartalma

Szereplő	Jogok és kötelezettségek
Átadó biztosító	a biztosítási titok és üzleti titok tekintetében adatkezelő maradhat: <ul style="list-style-type: none"> • az átadás hatálynapjáig releváns számviteli bizonylatok őrzése a törvény szerinti ideig • a nem biztosítási szerződésből eredő jogok és kötelezettségek gyakorlása céljából (elévülési időtartamig)
Átvevő biztosító	<ul style="list-style-type: none"> • a szerződés új alanyává válik • az átadás hatálynapjától releváns ügyfelek (csak élő szerződések!) személyes adatai és biztosítási titkai tekintetében adatkezelővé válik • 30 napon belül minden érintett szerződő felet írásban értesítenie kell
Biztosítottak, szerződő felek	<ul style="list-style-type: none"> • nem szükséges a hozzájárulásuk • de 30 napon belül (rendkívüli felmondási idővel) felmondhatják a szerződésüket

Forrás: a szerzők saját készítése

A gyakorlatban az állományátruházás háttérében jellemzően egyfelől a profiltisztítás, kockázatkezelés (kockázatsökkentés) áll, azaz a biztosító meg kíván válni a nagy kárigényű szerződéseitől, vagy egyes – gazdaságosan nem működtetett, általa nem működtethető – biztosítási üzletágaktól, biztosítási területektől; másfelől így szavatoló tőke szabadítható fel. Az átvevő biztosító számára előnyként jelentkezik, hogy az új állományhoz kapcsolódó szavatoló tőkét pedig csak a jövőre vonatkozóan kell képeznie.¹⁷ Emellett motivációként megemlíthető a üzleti stratégiaalkotás, illetve a vállalatcsoport átstrukturálása is pénzügyi konglomerátumok esetében. A Bit. szabályozása szerint azonban az állományátruházás nemcsak saját elhatározás alapján történhet, hanem – szélsőséges vagy kirívó esetekben – a reorganizációs célok érdekében és felügyeleti intézkedésként is.

¹⁷ Szedlák Katalin Viktória: Az új biztosítási törvény tőke-és tartalékszabályai. Biztosítás és Kockázat, 2016. 3 (1), 36-42.

II.2. Viszontbiztosítás

Régi magyar magánjogunkra támaszkodva, az 1875. évi XXXVII. törvény kereskedelmi törvény 508. §-a szerint a viszontbiztosítási ügylet által a viszontbiztosító, ellenérték (díj) kikötése mellett, arra kötelezi magát, hogy a viszontbiztosítottnak bizonyos összeget fizet azon teljesítés fejében, melyre az utóbbi biztosítási szerződés alapján köteleztetik. A viszontbiztosítási tevékenység a hatályos Bit. 4. § (1) 112. pontja szerint a biztosító vagy viszontbiztosító, továbbá harmadik országbeli biztosító vagy viszontbiztosító által vállalt kockázat egy részének vagy egészének szerződésben meghatározott feltételek alapján, díjfizetés ellenében történő átvállalása. Szintén idetartozik a biztosítási piacon hagyományokkal rendelkező Lloyds néven ismert biztosító szervezet, biztosítási kockázatátvállalói egyesülés esetében a Lloyds valamely tagja által átengedett kockázatnak a Lloyds néven ismert biztosító szervezettől eltérő biztosító vagy viszontbiztosító részéről történő átvállalása is. A fogalom továbbá kiterjed a viszontbiztosító által a foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény részére nyújtott fedezetre is.¹⁸

A biztosítási és viszontbiztosítási tevékenység zártságának elve alapján biztosító a biztosítási és viszontbiztosítási tevékenységen és azzal közvetlenül összefüggő tevékenységen kívül más üzletszerű tevékenységet nem folytathat, továbbá biztosítási tevékenységet kizárólag biztosító végezhet. A viszontbiztosításra szakosodott biztosító azonban kizárólag viszontbiztosítási tevékenységet és azzal közvetlenül összefüggő tevékenységet végezhet. Ebből következik, hogy viszontbiztosítási tevékenységet kizárólag biztosító és viszontbiztosító végezhet.¹⁹ Fontos megjegyezni, hogy annak ellenére, hogy már az 1990-es évektől nem alapítható kompozit biztosító, a viszontbiztosító részvénytársaság, szövetkezet vagy fióktelep az élet- viszontbiztosítási, nem-életviszontbiztosítási vagy mindkét viszontbiztosítási tevékenységet az erre vonatkozó engedély birtokában teljeskörűen végezheti. A biztosító egyesületek csak az engedélyükben szereplő direkt biztosítási ágazaton belül vállalhatnak viszontbiztosítást. Az alapításhoz és a tevékenység megkezdéséhez, folytatásához a Felügyelet engedélye szükséges.

A törvény egyébként a viszontbiztosítás egyes típusait is nevesíti. A passzív viszontbiztosítás a viszontbiztosítási szerződés alapján a biztosító egyes kockázatainak egy viszontbiztosítónak vagy biztosítónak történő átadását (cedálását) jelenti. (Az aktív oldalt, azaz az átvételt külön nem tartalmazza a normaszöveg.) Régiesebb, olasz kifejezéssel élve az átvétel az ún. loro viszontbiztosítás, az átadás pedig a nostro. A finanszírozási viszontbiztosítás pedig olyan viszontbiztosítás, amely esetében a meghatározható legnagyobb lehetséges veszteség korlátozott, de jelentős összeggel meghaladja a szerződés időtartamára számított díjat.²⁰ Ez a következő két jellemző közül legalább az egyikkel rendelkezik: a pénz időértékének megfelelő explicit és anyagi ellenszolgáltatás; vagy a szerződéses rendelkezések azzal a céllal, hogy a felek gazdasági eredményei a szerződés teljes időtartama alatt egyensúlyban legyenek, és ezáltal megvalósuljon a célzott kockázatáthárítás. Részben ide sorolható, hogy a zárt viszontbiztosító célja viszontbiztosítási fedezet biztosítása kizárólag azon vállalkozás vagy vállalkozások kockázatai tekintetében, amelyeknek a zárt viszontbiztosító tulajdonát képezi, vagy azon csoport vállalkozása vagy vállalkozásainak kockázatai tekintetében, amelynek a zárt viszontbiztosító a tagja. (Hasonlóan az előző megjegyzéshez szintén nem határozta meg a jogalkotó a nyílt viszontbiztosítót.) Emellett még

---

¹⁸ Magyar Nemzeti Bank: Pénzügyi- és biztosítási alapismeretek, Biztosításközvetítő hatósági képzés és vizsga kérdésbank tananyagtartalmának Alaptankönyve, Magyar Nemzeti Bank, 2018. 27. o.

¹⁹ Hargitai Vera: A biztosítási szerződések egyes aktuális kérdései. In Magyar Rendészet, 2014, 14.2: 83–91–83–91.

²⁰ Gulyás Attila: A pénzügyi viszontbiztosítás számvitele. Doktori értekezés, BCE Gazdálkodástudományi Kar, 2013.

ide értendő a továbbengedményezés is, amely a viszontbiztosítási kockázat egy részének vagy egészének viszontbiztosításba adását jelenti. A viszontbiztosítási értékesítés olyan üzletszerű értékesítési tevékenység, amely kiterjed a viszontbiztosítási szerződések megkötésének előkészítésére, illetve elősegítésére, az azokkal kapcsolatos tanácsadásra, ajánlattételre, az ilyen szerződések lebonyolításában és teljesítésében való közreműködésre.

A szerződéses gyakorlatban az ún. fakultatív viszontbiztosítás kifejezés arra utal, hogy a felek eseti és egyedi jelleggel tárgyalják meg, hogy mely biztosításokra terjed ki az ügylet, így a viszontbiztosító jogában áll, hogy felülvizsgálja az egyes biztosítási kötvényben rejlő kockázatokat, és azokat elfogadja vagy elutasítja.²¹ A szerződéses viszontbiztosítás esetében az átadó minden kockázatot általánosságban enged át a viszontbiztosító számára.

A viszontbiztosítás célja a elsősorban a kockázatkezelés, a diverzifikáció, a kockázatporlasztás²² a biztosítási piacon a szereplők között a pénzügyi stabilitás²³ és fizetőképesség (szolvencia) növelése érdekében. Így – mint egy piaci alapú és szerződéses védelmi háló – csökkenti a csőd-kockázatot, javítja a kárviselés kiszámíthatóságát.²⁴ Emellett – az állományátruházáshoz hasonlóan – csökken a szükséges szavatoló tőke, illetve az üzleti stratégia részként egyes kockázatokat, biztosítási ágat az adott területre szakosodott biztosítóhoz telepítenek,²⁵ de kifelé továbbra is megőrizve az egységes arculatot. A biztosítási szolgáltatók mikroszintű stabilitása makroszinten a piac biztonságos és stabil működését eredményezi, ami a kötvénytulajdonosok, a biztosítottak, a szerződők, a kedvezményezettek, de végeredményben az egész társadalom számára előnyös.²⁶

III. Viszontbiztosított állományátruházás Magyarországon

A hatályos szabályozás szerint az állományátruházás történhet a saját elhatározás alapján, a reorganizáció során, illetve a felügyeleti intézkedés. Az első eset a piaci üzemszerű működés körében merül fel, mint vállalatirányítási, üzletpolitikai kérdés; a másik két esetben inkább szankcionáló jellegű az állományátruházás, elsősorban az ügyfelek védelme és a gazdaság stabilitásának megőrzése érdekében.

III.1. Saját elhatározás (szerződéses állományátruházás)

A saját elhatározás esetére vonatkozó rendelkezéseket a Bit. 118-120. §-a tartalmazza, amely szerint a biztosítási állomány részben vagy egészben átruházható. Fontos követelmény, hogy ennek során és eredményként a biztosítási szerződések feltételei nem változhatnak. Részben ezzel is magyarázható, hogy az állományátruházáshoz nem szükséges a biztosítottak, szerződő felek hozzájárulása, ugyanis azt a Felügyelet engedélyező határozata pótolja.²⁷ A

²¹ Kerényi István: Viszontbiztosítás. Aktuárius Jegyzetek 5. Budapesti Corvinus Egyetem, 2011. 6-8.o.

²² Berger, L. A., Cummins, J. D., Tennyson, S.: Reinsurance and the liability insurance crisis. In Journal of Risk and Uncertainty, 1992. Vol. 5, No. 3. 253-272.

²³ Kramarić, Tomislava Pavić; Miletić, Marko; Blaževski, Renata Kožul: Financial Stability of Insurance Companies in Selected CEE Countries. In Business Systems Research, Vol. 10 No. 2, 2019. 172.

²⁴ Cummins, J., Dionne, G., Gagné, R., Noura, A.: The costs and benefits of reinsurance. In SSRN Papers, 2008. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1142954

²⁵ Stefán Gábor: Kockázat transzfer döntések és szerepük a biztosítási piacon Doktori értekezés, BCE Közgazdaságtudományi Kar, 2011.

²⁶ Kramarić, Tomislava – Pavić; Miletić – Blaževski, Marko; – Kožul, Renata: Financial Stability of Insurance Companies in Selected CEE Countries. Business Systems Research 2019 Vol. 10 No. 2. 172.

²⁷ Magyar Nemzeti Bank: Engedélyezési útmutató: Biztosítási állomány átruházásának engedélyezése. 2019. 25. o.

partnerek honossága nem jelent korlátozó tényezőt, tehát az átadó magyarországi székhelyű (viszont)biztosító az állományát Magyarország területén székhellyel rendelkező biztosítóra; illetve a szabad tőke mozgás következtében másik tagállamban vagy harmadik országban székhellyel rendelkező biztosítóra vagy valamely tagállamban létesített fióktelepére ruházhatja át.

Az állományátruházó szerződéssel kapcsolatban Ptk-beli elvárás a szerződés tárgyának pontos meghatározása, mert ennek elmaradása esetén a szerződés nem érvénytelen, hanem a szerződés nem is jön létre. A szerződés tárgya tehát az átruházandó állomány pontos meghatározása: valamely üzletágon belül, adott állomány, kockázati csoport részben vagy egészben; szerződésszám (kötvényszám) szerint. Fontos szabály, hogy ezek csakis élő szerződések lehetnek. Például amennyiben utólag kiderül, hogy a kötelező gépjármű felelősségbiztosítási szerződés nem jött létre vagy az érvényesen létrejött szerződés lejárt, tehát a károkozónak nemcsak a baleset időpontjában nincs élő szerződése, de a biztosítói állomány átruházáskor sem volt és a Kártalanítási Számlát kezelő MABISZ helytáll, akkor az átvevő biztosító kizáródik a folyamatból és a MABISZ csakis az átadó biztosítóval kommunikálhat jogszerűen a személyes adatok védelme és a biztosítási titok megtartásának kötelezettsége mentén. Az élő biztosítási állomány követelményének teljesülése mellett szükséges még az átruházásra kerülő állomány szerződéses feltételeinek ismertetése is.

A szerződésben szerepelnie kell az átruházó és az átvevő állományátadásra és -átvételtre irányuló jognyilatkozatának (a felek aláírt szándéknyilatkozat és az állományátruházási szerződés tervezete, vagy a felfüggesztő feltétellel kötött állományátruházási szerződés), amellyel kapcsolatban nem konkrét jogi előírás, de gyakorlati javaslat a „saját maga részéről feltétlen²⁸ és visszavonhatatlan” kitétel alkalmazása.

A szerződésben az átruházandó állományhoz kapcsolódó biztosítástechnikai tartalékokat és azok fedezetét meg kell jelölni; valamint ezen tartalékok és fedezetük sorsáról, az átadás feltételeiről is nyilatkozni kell. Máshol a Bit. 167. §-a pedig úgy fogalmaz, hogy a tartalékhoz kapcsolódó átadni tervezett eszközöket kell megjelölni. Ez utóbbi azért is lényeges, mert álláspontunk szerint átadni tervezett eszközök köre kiterjed – az állományhoz szorosan kapcsolódó, attól lényegében el nem választható – viszontbiztosítás(ok)ra is.

A szerződésnek (nyilatkozatnak) tartalmaznia kell az állományátruházás időpontját, ellenértékét.²⁹ Mivel a jogszabály nem tartalmaz erre vonatkozóan rendelkezést, az átadó és átvevő biztosítónak javasolt előzetesen megállapodnia arról, hogy hogyan osztoznak a kapcsolódó közterheken; így például ingyenes vagy piaci ár alatti vagyonátruházás transzferár alapú adózási illetve illeték-költségén, vagy az esetleges bírságösszege.

Magyarországi székhelyű átvevő biztosító esetén, a szerződésben szerepelnie kell annak, hogy az átvevő biztosító rendelkezik a saját állományához kapcsolódó szavatoló tőkén túl az átvett állomány szavatolótőke-szükséglet fedezetéhez szükséges figyelembe vehető szavatoló tőkével, vagy amennyiben az átvevő biztosító székhelye másik tagállamban van, a Felügyelet megkeresi az átvevő biztosító felügyeleti hatóságát, kérve annak igazolását, hogy az átvevő szavatolótőkéje az állomány átvétele után is eléri a szükséges szintet. (Ugyanígy meg kell keresni a biztosítási kötelezettségvállalás tagállamának felügyeleti hatóságát és kérni kell annak a hatóságnak a beleegyezését is.)

Bár nem kötelező szerződési elem és nem kötelező az engedélyezési kérelemben sem szerepeltetni, de a körültekintő előkészítő (jogi) munkának javasolt kitérnie mind a szerződésben, mind a kérelemben arra, hogy mivel támasztható alá annak kizárása, hogy egyébként valószínűsíthető, hogy az állományátruházás következtében a biztosítottak érdeke sérülne. A Felügyeleti engedély ugyanis erre való hivatkozással való megtagadásának

²⁸ Nyilván az ügylet a hatósági engedélyek függvénye.

²⁹ Magyar Nemzeti Bank: Engedélyezési útmutató: Biztosító – állományátruházási engedély Q&A. 2019.

lehetősége azért is szembeötlő, mert amúgy a Felügyelet általános feladata a pénzügyi felügyelet terén, az ügyféli érdek védelme: a biztosítási szolgáltatások anyagi biztonságának védelme, valamint a biztosítottak jogi biztonságának megóvása, a jogalkotó mégis szükségét érezte erre ráerősíteni az állományátruházás engedélyezési eljárása vonatkozásában.

A Felügyelethez benyújtott engedélykérelemhez számos mellékletet kell csatolni (Bit. 256. §). Ezek közül érdemes kiemelni a levéltervezetet, amelyben az átvevő biztosító tájékoztatja az ügyfeleket az állományátvételtől és annak következményeiről (Bit. 95. §),³⁰ valamint a kérelmező formanyomtatványon megteendő nyilatkozata, miszerint az engedély kiadása érdekében szükséges minden lényeges tényt és adatot közölni az MNB-vel.

E fentiek bemutatása és részletezése azért volt szükséges, mert a Felügyelet az állományátruházási engedély iránti kérelmet elutasítja, ha a kérelemhez előírt tartalmi elemek nem teljesülnek, vagy valószínűsíthető, hogy az állományátruházás következtében a biztosítottak érdeke sérülne. Ez utóbbi azonban – annak ellenére, hogy értelmezhető, mint a biztosítottak, elsősorban a fogyasztók védelme, mint társadalmi, gazdasági célkitűzés – meglehetősen rugalmas, elasztikus megfogalmazás. Így inkább a bizonytalanság, a jogalkalmazás kiszámíthatatlansága felé hat és számos jogvitát eredményezhet.³¹

Az állományátruházáshoz nemcsak az átadó és átvevő biztosító egyezsége szükséges hanem a tranzakciót a Felügyeletnek is engedélyeznie kell minden esetben; továbbá az érintett piacon jelentősebb állománynál a Gazdasági Versenyhivatal engedélye is szükséges. Ennek alapja, hogy a biztosítási ügyfél- és szerződésállomány vállalkozás(rész), így egyértelműen vizsgálendő a vállalkozások összefonódása. Az 1996. évi LVII. törvényből a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról (Tpv.) ezért érdemes kiemelni a 23. §-t, amely szerint vállalkozások összefonódása (koncentrációja) jön létre, akkor is ha két vagy több előzőleg egymástól független vállalkozás összeolvad, az egyik a másikba beolvad, vagy a vállalkozás vállalkozásrésze a vállalkozástól független másik vállalkozás részévé válik. Emiatt az állományátruházás esetében fontos kiemelni, hogy vállalkozásrésznek minősülnek az olyan eszközök vagy jogok – ideértve a vállalkozás ügyfélállományát is –, amelynek megszerzése önmagában vagy a megszerző vállalkozás rendelkezésére álló eszközökkel és jogokkal együtt elégséges a piaci tevékenység végzéséhez.³² A vállalkozások összefonódását a GVH-nak be kell jelenteni, ha valamennyi érintett vállalkozáscsoport, valamint az érintett vállalkozáscsoportok tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozások előző üzleti évben elért nettó árbevétele együttesen a 15 milliárd forintot meghaladja, és az érintett vállalkozáscsoportok között van legalább két olyan vállalkozáscsoport, melynek az előző évi nettó árbevétele a vállalkozáscsoport tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozások előző évi nettó árbevételével együtt 1 milliárd forint felett van. A bejelentés azonban megtévesztő, egy fedőnévnek is tekinthető, mert valójában ez egyfajta engedélyezési eljárás, hiszen amennyiben a GVH nem ért egyet a tranzakcióval, az átadó és átvevő egyezsége ellenére megállíthatja a tranzakciót. A bejelentés elmaradása esetén pedig bírságot is kaphat. A versenyfelügyeleti feladatellátás támogatása érdekében, a GVH

---

³⁰ Amennyiben az átadó biztosító részvényei tőzsdei termékek, a következő közzététel lehetséges: „..... ezúton értesíti tisztelt részvényeseit és a tőkepiac szereplőit, hogy magyarországi .....(üzletágak felsorolása) .....biztosítási üzletágait állományátruházás keretében - az MNB engedélyének függő hatályával - értékesíti. A ... darab szerződést meghaladó, közel .... Ft állománydíjú portfólió értékesítésére .....(értékesítés okának megjelölése)...kerül sor. Az érintett ügyfelek szerződéseit változatlan feltételekkel tovább élnek, az állományok átadásával kapcsolatban nekik külön teendőjük nincs. A továbbiakban – a felügyeleti jóváhagyást követően – az ügyfelek .....-tól (átvevő cég megjelölése) kapnak tájékoztatást.”

³¹ Banyár József, Turi Petra: A biztosítási fogyasztóvédelmi szemlélet evolúciója Magyarországon. In Pénzügyi Szemle, 2019. 64.2: 191-209.

³² Tóth Tihamér: Jogharmonizáció a magyar versenyjog elmúlt harminc évében. Állam- és Jogtudomány, 2020, 61.2: 72-92.

és Felügyelet közötti együttműködési megállapodás alapján, amennyiben a Felügyelet eljárása során úgy látja, hogy a GVH hatásköre megalapozott, ezt jelzi felé.

Mind a Felügyelet, mind a GVH döntésével szemben *jogorvoslat* vehető igénybe. A véglegessé vált döntés ellen közigazgatási per indítható, amelynek részletes szabályait a 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról tartalmazza.

Az átvevő biztosító – a tételes átadás-átvételi jegyzőkönyv, adatok és iratok átadását követően – az engedélyező határozat kézhezvételétől, illetve biztosítók egyesülése esetén a cégbírósági vagy törvényszéki nyilvántartásba való bejegyzéstől számított 30 napon belül köteles az átadásról minden érintett szerződő felet írásban *értesíteni* a szerződéskötés nyelvén az állományátruházásról. Ugyanis az állományátruházáshoz nem szükséges a biztosítottak, szerződő felek előzetes hozzájárulása, azt a Felügyelet engedélyező határozata pótolja. De garanciális jelentőségű, hogy a szerződő fél az utólagos értesítés kézhezvételétől számított 30 napon belül az átvevő biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozatával a szerződést – 30 napra – felmondhatja. (Itt érdemes röviden megjegyezni, hogy a pénzügyi ágazatok szabályozásában a Hpt. egyáltalán nem enged vétőjogot az átadásra kerülő szerződéses állomány ügyfelei számára, a Bit. 30 napos rendkívüli felmondási jogot nyit meg, a Bszt. pedig csak az érintett ügyfelek kifejezett hozzájárulásával teszi lehetővé az átruházást.)

1. ábra: A viszontbiztosított állományátruházás folyamata

Forrás: a szerzők saját készítése

III.2. Reorganizáció

A biztosítókkal kapcsolatos reorganizációs eljárások közé tartozik a biztosítási állomány átruházása a biztosítottak érdekében. A Bit. 167. § szerint a tevékenységi engedély visszavonásával egyidejűleg a Felügyelet számára kötelező a biztosítottak érdekeinek és az érintett állomány részben vagy egészben történő átruházása érdekében a szükséges intézkedések megtétele. Ennek sikeres lebonyolítása céljából felügyeleti biztost kell kirendelni, vagy a már kijelölésre került felügyeleti biztos megbízólevelét haladéktalanul módosítani. Az ügyfelek védelme érdekében 30 napon belül az állományátruházás érdekében ajánlattételre kell felhívni a Magyarország területén székhellyel rendelkező biztosítókat, tagállami és harmadik országbeli biztosítók magyarországi fióktelepeit. A felügyeleti biztos a határidőt követő 15 napon belül dönt, hogy melyik biztosítóval állapodik meg az állományátruházásról. Ennek sikertelensége esetén a Felügyelet tájékoztatja az állománnyal kapcsolatban érintett szerződéssel rendelkezőket a gyakorlati következményekről, jelesül, hogy biztosítási szerződések a közzététel napját követő ötödik munkanapon megszűnnek.

III.3. Felügyeleti intézkedés (jogszabályon alapuló állományátruházás 2.)

A Felügyelet a biztosító vagy a viszontbiztosító kötelezettségének teljesítése, az ügyfelek érdekeinek megóvása, valamint annak érdekében, hogy a biztosítási vagy a viszontbiztosítási tevékenység a törvényben meghatározott szabályoknak, továbbá ezen tevékenységekre vonatkozó más jogszabályoknak és a Felügyelet határozatainak megfelelően a különféle intézkedések közül azt is alkalmazhatja, hogy kötelezheti a biztosítót vagy viszontbiztosítót – átvételre vállalkozó másik biztosító vagy viszontbiztosító esetén – állományának átruházására. Ebben az esetben a Felügyelet jelöli ki a kötelező állományátruházással érintett állományt és meghatározhatja a szerződéses partner kiválasztásának szempontjait, így az állományt érintő esetleges viszontbiztosítások sorsát is; egekben a felügyelt intézmény szerződési szabadsága megmarad.

IV. Viszontbiztosított állományátruházás az Európai Unióban

A biztosítási állományátruházásra vonatkozó uniós biztosításjogi szabályok a pénzügyi válság előtt szétszórva voltak megtalálhatóak a különböző releváns irányelvekben.³³ Ezt követően fogadták el a 2009/138/EK irányelvet a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról, azaz a Szolvencia II irányelvet, amely egységes, átfogó szabályozást vezetett be a biztosítási szektorra. Ehhez szorosan kapcsolódik a közel 800 oldalas 2015/35 rendelet a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv kiegészítéséről. A nemzetközi kutatással kapcsolatban csak említés szintjén jelezzük, hogy nincs egységes kifejezés, a *portfolio transfer* helyett például az Egyesült Királyságban az *insurance business transfer scheme* kifejezés használatos.³⁴

IV.1. Közösségi szabályozás

Összhangban az egységes, belső piacon érvényesülő, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása elvével a Szolvencia II irányelv 39. cikke szerint valamennyi tagállami biztosító között lehetséges az Unión belül a biztosítási állomány átruházása, azzal, hogy az adott tagállam (illetékes hatósága) engedélyezi a területén központi irodával rendelkező (vizont)biztosítók számára, hogy – a letelepedés joga vagy a szolgáltatásnyújtás szabadsága alapján megkötött – szerződésállománya egészét vagy egy részét egy, a Közösségen belül letelepedett átvevő vállalkozásra ruházza át. A szükséges hatósági, felügyeleti eljárás során érvényesül egyablakos engedélyeztetés (*single official authorisation*) elve, amely értelmében az átruházó biztosító székhelye szerinti tagállam hatósága azon tagállamok felügyeleti

³³ Lásd 92/49/EGK irányelv az életbiztosítás körén kívül eső közvetlen biztosításra vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról és a 73/239/EGK irányelv, valamint a 88/357/EGK irányelv módosításáról (harmadik nem életbiztosítási irányelv); 2002/83/EK irányelv az életbiztosításról; 2005/68/EK irányelv a viszontbiztosításról és a 73/239/EGK, a 92/49/EGK tanácsi irányelv, valamint a 98/78/EK és a 2002/83/EK irányelv módosításáról.

Az uniós versenyjogi szabályokat a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK rendelet tartalmazza. Az 1. cikk (2) bek. szerint egy összefonódás akkor közösségi léptékű, ha: a) az összes érintett vállalkozás összevont teljes világméretű forgalma meghaladja az 5 milliárd eurót; és b) az érintett vállalkozások közül legalább két vállalkozás mindegyikének teljes közösségi szintű forgalma meghaladja a 250 millió eurót, kivéve, ha az érintett vállalkozások mindegyike teljes közösségi szintű forgalmának több mint kétharmadát egy és ugyanazon tagállamban éri el.

³⁴ Financial Services and Markets Act 2000 (FSMA) Part VII Transfers

hatóságai hozzájárulásának megszerzése után engedélyezi az átruházást, amelyekben a szerződéseket a letelepedés joga vagy a szolgáltatásnyújtás szabadsága értelmében megkötötték.³⁵ Az átvevő biztosító székhelye szerinti felügyeleti hatóság pedig azt igazolja, hogy az átruházást követően az átvevő biztosító rendelkezik a szükséges szavatoló tőkével.³⁶ Az eljárási határidő 3 hónap, amelyik hatóság ezt elmulasztja, úgy a jogszerű hallgatás szabályai szerint, azt hallgatólagos hozzájárulásnak, azaz az engedélyt külön közigazgatási határozat hiányában is megadottnak kell tekinteni. Ennek ellenére a gyakorlatban elhúzódik és sokszor túl sok időt vesz igénybe az eljárás, így az – a korábbi 9 hónap helyett – akár 12-24 hónapot is igénybe vehet.

Az eljárást és a jogkövetkezményeket számos szabály könnyíti meg. Például e tekintetben is érvényesül a határozatok kölcsönös elismerésének az elve az EGT tagállamokban. Az állományátruházás automatikusan érvényes és hatályos a szerződéssel, a biztosított személyekkel és bármilyen más, az átruházott szerződésekből eredően jogokkal vagy kötelezettségekkel rendelkező egyéb személyekkel szemben. Továbbá nem szükséges a biztosítási kötvénytulajdonosok előzetes tájékoztatása, ugyanakkor garanciális elem az ügyfelek és a piaci szereplők számára, hogy az engedélyezett állományátruházás tényét nemcsak az átvevő biztosító tagállamában kell közzé tenni, de az átadó, illetve a kockázat helye és a kötelezettségvállalás szerinti tagállamokban is egyaránt. Ezt követően a tagállamok határozzák meg nemzeti hatáskörben, hogy mennyiben illeti a szerződőket a felmondás lehetősége az átruházást követő meghatározott időtartamon belül.

A Szolvencia II 164. cikke külön rendelkezéseket tartalmaz a tagállamok területén létrejött fióktelepek állományátruházására vonatkozóan. A szabályok valamelyest lazábbak, de lényegük ugyanakkor hasonló: az átruházás engedélyköteles, szükséges az érintett tagállam(ok) illetékes hatóságainak hozzájárulása, kötelező a figyelembe vehető szavatoló tőke igazolása, az eljárási határidő 3 hónap és ugyancsak irányadó a hallgatás jogkövetkeménye illetve a határozatok kölcsönös elismerésének elve.

Az uniós szabályozás és a felügyeleti hatóságok számára a legnagyobb kihívás az egyes biztosítók és pénzügyi csoport jogi struktúrája, a csoporton belüli, jogilag önálló csoporttagok közötti kockázati transzfer összetettsége.³⁷ Szolgáltatói oldalról nézve pedig szembeötlő, hogy az anya-leányvállalati struktúrához képest kevesebb jogi akadállyal szembesül a fióktelepi konstrukció.³⁸

IV.2. Tagállami kitekintés

A Szolvencia II preambuluma kiemeli, hogy az Unión belül központi irodával rendelkező biztosítók és viszontbiztosítók számára a tevékenység megkezdésének és gyakorlásának, a felmerülő kockázatok és kötelezettségek vállalásának könnyítése érdekében meg kell szüntetni a tagállamok alkalmazandó jogszabályai közötti legkomolyabb eltéréseket.³⁹ Annak ellenére, hogy számos közös uniós szabály irányadó a biztosítói

³⁵ Merkin, Robert - Hjalmarsson, Johanna: *Compendium of Insurance Law*. CRC Press, 2013. 312.

³⁶ Vaucher, Benoit: *Optimal equity protection of Solvency II regulated portfolios*. In *Journal of Risk*, 2018: 20 (3). 69-81.

³⁷ Maranoa, Pierpaolo – Sirib, Michele: *Cross-Border Insurance Groups: towards a comprehensive supervision under Solvency II*. In *The Geneva Papers*, 2018. 43. 594–614.

³⁸ Fiechter, J.; Otker-Robe, I.; Ilyina, A.; Hsu, M.; Santos, A.; and Surti, J.: *Subsidiaries or Branches: Does One Size Fit All?* International Monetary Fund Staff Discussion Note SDN/11/04. 2011. 7.; és Erdélyi Olivia Johanna: *Twin Peaks for Europe: State-of-the-Art Financial Supervisory Consolidation. Rethinking the Group Support Regime Under Solvency II*. Cham: Springer. 2016. 77-120.

³⁹ McGee, Andrew: *The Single Market in Insurance: Breaking Down the Barriers*. Routledge 2019. 4. The System of Home Country Regulation. 63-77.

állományátruházásra, a tényleges tapasztalat és gyakorlat merőben eltérő lehet annak függvényében, hogy az átadó és átvevő vállalkozás mely tagállamban végzi tevékenységét, azaz mely tagállamok szabályai irányadóak és mely tagállamok hatóságai illetékesek az ügyben.

Az elemzés nem tér ki valamennyi tagállamra, azonban mégis érzékelhető, hogy az állományátruházás szabályozásában is a legnagyobb eltérések a különböző jogrendszerekhez tartozó országok között vannak: kontinentális és angol-szász országok, az azonos jogrendszeren belüli államok rendelkezési azonban már kisebb eltéréseket mutatnak.⁴⁰ A tagállami eltérések alapvetően a következőkre vonatkozhatnak: döntéshozó hatósági fórum, fogyasztóvédelem, közzétételi szabályok és tájékoztatás, a felszámolási eljárás időpontja, illetve egyéb hozzájárulások.

Egy másik tanulmány tíz országot (Belgium, Dánia, Franciaország, Írország, Olaszország, Hollandia, Portugália, Spanyolország, Svédország és Egyesült Királyság) hasonlít össze alapvetően három szempont alapján: jogszabályi keretrendszer, az állományátruházás folyamata (milyen biztosítók és milyen állományátruházás esetén kötelező), illetve az eljárás.⁴¹

2. táblázat A viszontbiztosított állományátruházás egyes országokban

Ország, és az átruházást engedélyező hatóság	A folyamat hossza	A viszontbiztosítási fedezet automatikus átruházása	Szükséges hatósági jóváhagyás?	Értesítési követelmények
Finnország Finans-inspektionen, (FIN-FSA)	3-5 hónap	Nincs jogi mechanizmus, a járulékos eszközök átruházásáról külön kell tárgyalni	Igen	A hivatalos lapban közzétett átruházás követő kifogásokra történő felhívás
Egyesült királyság* The High Court of Justice of England and Wales; vagy The Court of Session in Scotland	12-24 hónap	Automatikus átvitel a bírósági végzés szerint	Nem	A felek minden szerződőjét és viszontbiztosítóját értesíteni kell (a követelménytől a bíróság eltekinthet)
Németország Bundesanstalt für Finanzdienstleistungs- aufsicht (BaFin)	2-3 hónap	Nincs jogi mechanizmus, a járulékos eszközök átruházásáról külön kell tárgyalni	Igen	A szerződőket az átruházás hatálybalépése után értesítik
Írország Biztosítási állomány: Irish High Court a Central Bank of Ireland együttértésével. Viszontbiztosítási állomány: Central Bank of Ireland.	9 hónap átlagosan	Biztosítási portfóliók esetében külön végzés kérhető a bíróságtól. A viszontbiztosítási fedezet átruházására nincs jogi mechanizmus.	Nem	Életbiztosítás: minden szerződőt értesíteni és biztosítani kell az átadásra vonatkozó dokumentumokkal. Nem élet: nincs ilyen követelmény

Forrás: a szerzők saját készítése Khomeenko, Oleksandr: Jurisdictional Issues of Cross Border Insurance Portfolio Transfers: A Comparative Analysis. In European Insurance Law Review, 2017:1. 36-50. alapján. *A forrás időpontjában az Egyesült Királyság még az Európai Unió tagállama volt.

⁴⁰ Khomeenko, Oleksandr: Jurisdictional Issues of Cross Border Insurance Portfolio Transfers: A Comparative Analysis. In European Insurance Law Review, 2017:1. 36-50.

⁴¹ Quirk, Geraldine (szerk.): Insurance Transfers in Europe. Clyde & Co. 2012.

A döntéshozó hatósági fórum alapvetően a pénzügyi felügyeleti hatóság, integrált felügyeleti modell esetében a központi bank, de található példa arra is (Egyesült Királyság), hogy állományátruházáshoz bírósági döntés vagy jóváhagyás szükséges.⁴² Az eljáró fórum döntésének joghatása – uniós tagállamok esetében - nem lesz emiatt különböző, a 1215/2012/EU rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról ugyanis megteremti – a bíróság jellegére való tekintet nélkül – a bírósági határozatok⁴³ kölcsönös és kötelező elfogadást is bármely külön eljárás nélkül. A fogyasztóvédelem területén egyes országok az uniósnál szigorúbb szabályokat alkalmaznak a gyakorlatban, így például az Egyesült Királyságban kötelező minden biztosított külön előzetes értesítése, amely alól csak bíróság adhat felmentést.⁴⁴ Finnországban és Dániában ugyanakkor az utólagos értesítés is megfelelő, azzal, hogy – például a Magyarországon irányadó időtartamhoz képest háromszor hosszabb, azaz – három hónap áll a biztosítottak számára a szerződés rendkívüli felmondására.⁴⁵ A közzétételi szabályok az Egyesült Királyságban szigorúbbak, ugyanis ott három országos napilapban (London, Edinburgh, Belfast Gazette) kell szerepeltetni az állományátruházást.⁴⁶ Ugyancsak nem egységes, hogy egyes tagállamok (Belgium, Dánia) kötelezően előírják az érintett viszontbiztosító tájékoztatását.⁴⁷ Bár Németországban elegendő a közzététel, mégis kialakult ez a gyakorlat is mellette.⁴⁸ Dániában a viszontbiztosítás kapcsolódó eszköznek minősül, ezért a viszontbiztosító számára teljeskörű tájékoztatást kell adni, viszont a továbbengedményezés esetében a viszontbiztosítót már nem kell értesíteni. Hasonló ehhez az a kérdés is, hogy elegendő-e csak az átadó vagy csak az átvevő, vagy mindkettő biztosító hitelezőinek a külön tájékoztatása. A felszámolási eljárás szintén egy kritikus időpont lehet, ugyanis a saját elhatározáson alapuló állományátruházás annak megindítása előtt vagy azt követően nem mindenhol lehetséges. Dániában például a teljes állományátruházást követően megindítják a

---

⁴² Financial Services and Markets Act 2000 (FSMA) Part VII Control of Business Transfers. .A 2019. év sorsfordító volt és az életbiztosítási állományátruházási piac befagyásának előszele lehet annyiban, hogy az illetékes angol bírósági döntés járadéki életbiztosítások tekintetében nem adta meg az engedélyt. 2018. évben a felek viszontbiztosítási szerződést kötöttek, előkészítő ügyletként. A 370.000 szerződést tartalmazó állomány átruházásról értesített számos ügyfél nem értett egyet az állományátruházással, hivatkozva a biztosítók méretkülönbsége miatti aggodalmukra, tekintve hogy az átvevő biztosító kisebb méretű és más az előtörténete (reputációja). A 2018. évi viszontbiztosítási megállapodást a bírósági döntés nem érintette. Forrás: <https://www.dlapiper.com/uk/global/insights/publications/2019/08/uk-court-refuses-to-sanction-transfer-of-annuity-portfolio/>

⁴³ Határozat: valamely tagállam bírósága által hozott bármely határozat, elnevezésére való tekintet nélkül, beleértve az ítéletet, a végzést, a határozatot vagy a végrehajtási intézkedést, valamint a költségeknek és kiadásoknak a bíróság tisztviselője általi meghatározásáról szóló határozatot. (1215/2012/EU rendelet 2. cikk a) pontja.)

⁴⁴ Financial Services and Markets Act 2000 (FSMA) Part VII Control of Business Transfers, 105. Insurance business transfer schemes (<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/8/contents>) A 114A cikk, amely a viszontbiztosítási szerződések állományátruházásáról szóló értesítéseket (Notice of transfer of reinsurance contracts) szabályozza 2020. december 31. nappal törölve lett. (<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/8/section/114A>)

⁴⁵ Försäkringsbolagslag: Act on Insurance Companies (521/2008). Chapter 21, Sections 15, 16. valamint Lag om Utländska Försäkringsbolag: Act on Foreign Insurance Companies (398/1995). General Protocol relating to the collaboration of the insurance supervisory authorities of the Member States of the European Union 2008, CEIOPS-DOC-07/08.

⁴⁶ Financial Services and Markets Act 2000 (Control of Business Transfers) (Requirements on Applicants) (Amendment) Regulations Statutory Instrument 2008/1467 Section 3 (2)

⁴⁷ Act of 9 July 1975 regarding supervision of insurance undertakings; Articles 74-78. és Act of 16 February 2009 on reinsurance Article 28

⁴⁸ Versicherungsaufsichtsgesetz (VAG): German Insurance Supervisory Act; Section 14 para. 7 és section 121 para. 1

biztosító felszámolását.⁴⁹ A viszontbiztosító hozzájárulása viszont akár hátránynak is tekinthető, mivel minden külön jognyilatkozat beszerzése és tájékoztatás további időigényt jelenthet. Ez akár a tranzakció körülményeit is befolyásolhatja, mert a lazább szabályozás, lazább felügyelet szerinti országokat előnyben részesíthetik az időigény és a kapcsolódó költségek csökkentése érdekében.

V. Összefoglalás

A viszontbiztosított állományátruházás szabályozása vegyes: egyaránt vonatkoznak rá a biztosítási magánjogi és közjogi rendelkezések, amelyekhez szorosan kapcsolódnak versenyjogi és klasszikus polgári jogintézmények is. A témakör hazai és nemzetközi szakirodalmi feldolgozottsága is mérsékeltnek mondható, ami elsősorban a kevésszereplős piac és a vállalkozói gyakorlattal magyarázható. Szintén emiatt sem annyira részletező az állami jogalkotás. A jog és pénzügyek (law and finance) és a nemzetközi jogösszehasonlító megközelítés egyaránt segíti a gazdasággal való összefüggések és a nemzetközi multinacionális gyakorlat elemzését.

A hazai joganyag megfelel a nemzetközi gyakorlatnak, a jelenlegi kihívást elsősorban az állományátruházás polgári jogi megfeleltetése jelenti. Mint *sui generis* jogügylet nem feleltethető meg teljes mértékben sem az engedélyezésnek, sem a szerződésátruházásnak, de a jogutódlásnak sem. A szerződésátruházás szabályai ugyanis csak részben fedik a biztosítási piac, illetve a pénzügyi felügyeleti és versenyjogi hatósági, valamint a bírói jogalkalmazási gyakorlatot. Különösen érdekes, hogy az állományátruházás nemcsak felek saját elhatározásán alapulhat, hanem arra sor kerülhet reorganizáció során, illetve szankcionálás keretében kivételesen a Felügyelet is, intézkedésében előírhatja kötelezően. Szintén ki kell emelni, hogy a saját elhatározás esetében kizárólag a szerződő felek közreműködése nem elegendő, szükséges a Felügyelet, illetve az érintett piacon a jelentősebb fúzióknak minősülő állományátruházáskor a Gazdasági Versenyhivatal engedélye is. Így a joggyakorlat leginkább a következőket alakította ki: az ügylet tárgya csakis élő szerződések lehetnek; szükséges felmérni a megfelelő szavatoló tőkét, biztosítástechnikai tartalékokat és azok fedezetét; jelentősége van az állományátadásra és -átvételre irányuló jognyilatkozatnak; valamint az átadni tervezett eszközöknek, különösen az állományra vonatkozó viszontbiztosításnak. Fontos követelmény, hogy a tranzakció során és eredményként a biztosítási szerződések feltételei nem változhatnak. Részben ezzel is magyarázható, hogy az állományátruházáshoz nem szükséges a biztosítottak, szerződő felek hozzájárulása, ugyanis azt a Felügyelet engedélyező határozata pótolja. Viszont – fogyasztókat védő - garanciális elem, hogy a szerződő fél a biztosítási szerződést felmondhatja.

Az Európai Unió számára is fontos – a hatékony és tisztességes verseny érdekében – egy egységes biztosítási piac kialakítása. Ebben a Szolvencia II irányelv és a kapcsolódó uniós jog számos területen ért el közös szabályozást, azonban a viszontbiztosítással fedezett biztosítási állomány átruházásának folyamata, a vonatkozó nemzeti rendelkezések az EU-tagállamokban divergálnak. Előnyként értékelhető az egyablakos engedélyezettetés, amely értelmében az átruházó biztosító székhelye szerinti tagállam hatósága azon tagállamok felügyeleti hatóságai hozzájárulásának megszerzése után engedélyezi az átruházást, amelyekben a szerződéseket a letelepedés joga vagy a szolgáltatásnyújtás szabadsága értelmében megkötötték. Az eljárási határidő 3 hónap, amelyik hatóság ezt elmulasztja, úgy a jogszerű hallgatás szabályai szerint, azt hallgatolagos hozzájárulásnak, azaz az engedélyt

---

⁴⁹ Danish Financial Business Act (Consolidated Act no 342 of 8 April 2011) Section 204. és Executive Order on Transfer of Danish Insurance Companies' Insurance Portfolios Established Applying the Freedom of Establishment or the Freedom to Provide Services (Executive Order No. 313 of 28 March 2007)

külön közigazgatási határozat hiányában is megadottnak kell tekinteni. Nemzeti szinten a legjelentősebb különbségek viszont a különböző jogrendszerekhez tartozó országok között vannak: kontinentális és angol-szász országok, az azonos jogrendszeren belüli államok rendelkezési azonban már kisebb eltéréseket mutatnak. A tagállami eltérések alapvetően a következőkre vonatkozhatnak: döntéshozó hatósági fórum, fogyasztóvédelem, közzétételi szabályok és tájékoztatás, a felszámolási eljárás időpontja, illetve egyéb hozzájárulások. Így a gyakorlatban elhúzódik és sokszor túl sok időt vesz igénybe az eljárás, amely a 3 hónap helyett akár 12-24 hónapot is igénybe vehet. Emellett sajnós a határozatok kölcsönös EGT-szintű elismerése sem tekinthető általánosnak a tagállami szabályok sokfélesége miatt. Erre példaként hozható, hogy nem mindegyik tagállam szabályozza az átruházott biztosítási állományt érintő viszontbiztosítás folytatását, ez olykor csak a pénzügyi felügyeleti hatóság engedélyén múlik. Egyébként az ilyen jellegű különbségek feloldására és a kiszámítható joggyakorlat érdekében hasznosak a tagállami hatóságok által megfogalmazott ajánlások és iránymutatások, ugyanakkor egy jogállami környezetben – az ügyfelek védelme és a jogbiztonság érdekében – mindenképp indokolt az uniós szintű szabályozás megalkotása.